

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

DIRECTIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF PRODUCTION AND AGRICULTURAL PRODUCTS PROCESSING

УДК: 332.365

Грабовський Р.С., к.е.н, ст. викладач, Дадак О.О., к.е.н., доцент¹
Дудяк Р.П., к.е.н, доцент²

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

²Львівський національний аграрний університет

РИНОК ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ (ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ).

У статті проаналізовано особливості вітчизняного ринку органічної продукції, наведено інформацію про обсяги виробництва досліджуваної продукції, географічне розташування, специфіку попиту та основні тенденції, які характерні для ринку, проведено порівняння якісних показників продукції та продуктів харчування, які виробляються за поширеними технологіями і домінують на продовольчому ринку України.

Досліджено основні чинники, які стримують розвиток вітчизняного ринку органічної продукції, та наведено шляхи покращання існуючої ситуації.

Ключові слова: *ринку, органічна продукція, кон'юнктура, державна підтримка, ціноутворення, екологізація виробництва, перспективи розвитку.*

Постановка проблеми. Вивчення кон'юнктури ринку органіки є важливим з багатьох причин. По-перше, екологізація агровиробництва і підвищення якості продуктів харчування в умовах складної екологічної ситуації в НПС є надважливим завданням для держави. По-друге, не вивчені залишаються питання ціноутворення, державної підтримки, стандартизації, особливостей попиту, асортименту, зарубіжний досвід, обґрунтування екологічності органічної продукції тощо. По-третє, розвиток ринку органіки

сприятиме нарощуванню експортного потенціалу держави. Ці та інші причини зумовлюють актуальність дослідження ринку органічної продукції в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Особливості ринку органічної продукції розглядаються наступними науковцями: В.І. Артиш, Т.О. Зайчук, О.О. Маслак, Т.Л. Мостенська, Є.В. Милованов, В.О. Шлапак, Т.О. Чайка та іншими. Слід зазначити, що ринок перебуває на первинній стадії розвитку з великою кількістю стримуючих його розвиток чинників. Саме вивчення перспектив формування ринку органічної продукції та напрацювання сприятливих умов його розвитку залишається важливим об'єктом дослідження.

Мета статті – дослідити основні тенденції притаманні ринку органічної продукції в Україні, чинники, які їх зумовлюють, та можливі напрями його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Ринок органічної продукції України розвивається швидкими темпами і за останні 10 років обсяг виробленої продукції зріс у 25 разів, а чисельність господарств, які займаються виробництвом органічної продукції – у 5,5 раза. Переважна кількість виробників 50% сконцентрована в 6 областях України. До них належать: Київська – 33 виробники, АРК – 11, Харківська – 10, Херсонська та Львівська – по 9, Одеська – 8. Причому темпи росту пропозиції органічної продукції в Україні в декілька разів перевищували середньоєвропейський показник. В останні два роки темпи росту сповільнились, що є підставою вважати що ринок є близьким до насичення. Незважаючи на те, що під виробництвом органічної продукції зайнято лише 278,8 тис.га сільськогосподарських угідь, Україна за деякими видами рослинницької продукції у світовому вимірі займає лідируючі позиції. Зокрема у 2009 році Україна увійшла до п'ятірки країн-лідерів з вирощування органічної пшениці. Площа під цією культурою склала 50,4 тис. га [1].

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2007 році – 500 тис. євро, в 2008 році – 600 тис. євро, у 2009 – 1,2 млн. євро, у 2010 – 2,4 млн. євро, у 2011 р. цей показник зріс до 5,1 млн. євро, у 2012 році – до 7,9 млн. євро, а у 2013 р. – до 12,2 млн. євро [3].

Частка органічних продуктів харчування на продуктовому ринку становить близько 1%. Основний попит на органічну продукції формує вікова категорія від 25-50 років, яка проживає у великих містах. Близько чверті споживачів – це жителі столиці [3]. Споживання органічної продукції у світі зростає. Вже 10% населення світу споживає органічну продукцію, натомість в Україні такого населення, за різними джерелами, приблизно 1-2% [4].

Збільшення вітчизняного попиту на органічну продукцію можливе за умови росту платоспроможності населення та ефективною, широкою та довгостроковою промокампанією. Якщо економічний мотиваційний чинник поступиться своєю вагою чиннику вибору якісної продукції, можна говорити про перспективи суттєвого зростання попиту на органічну продукцію. Сприяти

росту попиту можна також за допомогою дотацій виробникам органічної продукції. Стимулювання виробництва екологічної продукції сприятиме не лише підвищенню якості харчування, а також зменшенню рівня забруднення НПС. Таким чином вирішуватимуться два питання державної ваги. Це, забезпечення продовольчої безпеки та збереження ресурсного потенціалу країни. Активно співпрацюючи із міжнародними організаціями, які займаються сертифікацією, вітчизняні виробники зможуть нарощувати експортні потоки на ринок Європейського Союзу.

Органічні продукти мають перевагу у якості порівняно з більшістю продуктів харчування, які є на ринку. В технологічному процесі не використовуються мінеральні добрива, отрутохімікати, а в тваринництві антибіотики, стимулятори росту, гормони, що робить органічні продукти високоякісними. Порівнюючи продукцію, яка домінує на продовольчому ринку з органічною з варто зазначити наступні чинники, які погіршують конкурентоспроможність останньої. До них, у першу чергу, належать: вища ціна, вужчий асортимент, непоінформованість кінцевого споживача та відсутність органічної продукції в переважній більшості торгових площ. Незначна ємність вітчизняного ринку зумовлює орієнтацію українського виробника на експорт. Експорт української органічної продукції за останні 5 років становить приблизно 50 млн. євро [5], причому тенденції його значного нарощування не має. Оцінюючи товаропотоки органіки, маємо зробити висновок про значну роль експорту і потребу розвитку внутрішнього ринку. Зокрема в експортному напрямку виробники повинні не лише освоювати нові ринку збуту, але і розширювати асортимент продукції.

Висновки. Підсумовуючи результати власного дослідження, публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, хочемо виділити ряд чинників, які є стримуючими для розвитку ринку органічної продукції в Україні. Розвиток вітчизняного ринку органічної продукції гальмують: незначна платоспроможність населення; недостатній рівень підтримки держави у сфері ціноутворення та кредитно-фінансової підтримки, нормативно-правовому регулюванні, пропагуванні тощо; відсутність ефективної інфраструктури ринку тощо.

Позитивні тенденції на досліджуваному ринку в довгостроковій перспективі можна очікувати за умови удосконалення нормативно-правової бази, покращення економічної ситуації в державі, усунення торгівельних бар'єрів в експортному напрямі, наявність державної програми екологізації агровиробництва і покращання ситуації в навколишньому природному середовищі.

Література

1. Мостенська Т.Л. Перспективи розвитку ринку органічних продуктів / Т.Л. Мостенська Т.Л., О.С. Ралко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8937/1/article%20organic%20products%20ukr.pdf>

2. Грабовський Р.С., Дудяк Р.П. Конкурентоспроможність органічної продукції на продовольчому ринку України» // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2012. – № 22.9.– С.184-188

3. Органік в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>

4. Global organic farming statistics and news [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.organic.-world.net>.

5. Органическое сельское хозяйство: шаг стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии навстречу “зеленой” экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://organic.ua/images/unep_organic_ru_v2.pdf

Аннотация

В статье проанализированы особенности отечественного рынка органической продукции, приведена информация об объемах производства исследуемой продукции, географическое расположение, специфику спроса и основные тенденции, характерные для рынка. Проведено сравнение качественных показателей продукции и продуктов питания, которые производятся по распространенным технологиям и доминируют на продовольственном рынке Украины. Исследованы основные факторы, сдерживающие развитие отечественного рынка органической продукции и приведены пути улучшения существующей ситуации.

Ключевые слова: рынок, органическая продукция, конъюнктура, государственная поддержка, ценообразование, экологизация производства, перспективы развития.

Summary

This paper analyzes the features of the domestic market for organic products, provides information about the output of the investigated product, geographic location, specific demand and key trends that are characteristic of the market. A comparison of quality indicators and food products that are produced by common technologies and dominate the food market of Ukraine. The basic factors that hinder the development of the domestic market for organic products and are ways to improve the current situation.

Key words: market, organic products, market conditions, government support, pricing, greening production and development prospects.

Рецензент – к.е.н., доцент Гачек Т.С.